

Paimion varhaiskasvatuksen linjaukset

Laadittu 2026

Kuvituksessa käytetty tekoälyä

Sisällys

1. Valtakunnalliset perusteet ja paikallinen suunnittelu varhaiskasvatuksessa
 - 1.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen
 - 1.2 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
 - 1.3 Kestävä elämäntapa
 2. Varhaiskasvatuksen palvelut ja toimintakäytännöt
 - 2.1 Varhaiskasvatuksen pedagogisten lähtökohtien käsittely
 - 2.2 Arvoperusta
 3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja kehittäminen
 - 3.1 Lapsen ja huoltajan osallisuus varhaiskasvatuksessa
 - 3.2. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa
 - 3.3 Lasta koskeva yhteistyö, nivelvaihtoyöskentely ja tiedonsiirto
 - 3.4 Varhaiskasvatustyöyksikön johtaminen
 - 3.5 Henkilöstön osaaminen ja koulutus
 - 3.6 Työhyvinvointi
 4. Paikalliset pedagogiset painotukset varhaiskasvatuksessa
 - 4.1 Inklusiivisuus Paimion varhaiskasvatuksessa
 - 4.2 Oppimisympäristöt ja niiden kehittäminen
 - 4.3 Leikki
 - 4.4 Luontopedagogiikka
 - 4.5 Liikunta
 - 4.6 Digipedagogiikka
 - 4.7 Sensitiivinen vuorovaikutus
 - 4.8 Pienryhmätoiminta
 - 4.9 Osallisuus
 - 4.10 Kieli- ja kulttuuritietoisuus
 5. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki
 - 5.1 Varhaiserityiskasvatus Paimiossa
 6. Vaihtoehtoinen pedagogiikka ja katsomuskasvatus
 7. Arviointi ja kehittäminen eri tasoilla
 - 7.1 Arvioinnin vuosikello
-

1. Valtakunnalliset perusteet ja paikallinen suunnittelu varhaiskasvatuksessa

- Paimion varhaiskasvatuksen suunnittelua ohjaavat **valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet**, jotka määrittävät varhaiskasvatuksen tavoitteet, pedagogiset periaatteet ja toimintakulttuurin.
- **Paimion kaupungin varhaiskasvatuksen linjaukset** sisältävät velvoittavat paikalliset ratkaisut ja ohjeistukset, joiden mukaisesti varhaiskasvatusta toteutetaan kaikissa kaupungissa toimivissa yksiköissä.
- Paimion varhaiskasvatuksen paikallisessa suunnittelussa huomioidaan lisäksi kaupungin strategiset linjaukset ja arvot sekä kaupungin toimintaympäristöt ja varhaiskasvatuksen yksiköiden erilaiset tarpeet.
- Suunnittelussa huomioidaan varhaiskasvatuksen eri järjestämistavat, kuten **päiväkodit**, **perhepäivähoito** ja **vuorohoito**, joiden rakenteet ja toimintarytmit eroavat toisistaan. Lapsen oikeus omaan kieleen (suomi, ruotsi ja saame) huomioidaan lasten sijoittelussa varhaiskasvatuksessa, tarvittaessa ostopalveluna.
- **Yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat** konkretisoivat yksikön arkea ja ne laaditaan vuosittain valtakunnallisten ja paikallisten linjausten pohjalta. Toimintasuunnitelma toimii henkilöstön yhteisenä työvälineenä ja ohjaa yksikön pedagogista toimintaa koko toimintavuoden ajan.
- Paikallisista linjauksista ja yksikkökohtaisesta suunnittelusta viestitään avoimesti ja huoltajia osallistavasti vanhempainilloissa. Viestinnän tavoitteena on varmistaa, että huoltajat tuntevat varhaiskasvatuksen tavoitteet ja voivat osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun aktiivisesti. Paikalliset linjaukset ovat luettavissa Paimion kaupungin kotisivuilta.
- Tavoitteena on luoda lasta osallistava toimintakulttuuri, jossa lapsen näkökulma huomioidaan ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti.
- Henkilöstön osallistuminen paikalliseen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen toteutuu pedagogisen työryhmän kautta, jossa eri tehtävissä toimiva henkilöstö valmistelee paikallisia linjauksia ja tuo näkemyksensä paikalliseen kehittämistyöhön.
- Henkilöstölle varataan lisäksi säännöllistä suunnittelu- ja arviointiaikaa tiimi- ja yksikköpalavereissa sekä vuosittaisissa kehittämissäpäivissä. Järjestäjä huolehtii, että henkilöstöllä on käytössään ajantasaiset ohjeistukset, työvälineet ja koulutusmahdollisuudet, jotka tukevat osallistumista suunnittelu- ja kehittämistyöhön.

1.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

- Paimiossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatustilain ja valtakunnallisten perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen järjestäjä määrittelee vasun laadintaan, seurantaan ja arviointiin liittyvät **vastuut, yhteistyökäytännöt ja aikataulut**. Kaikkien lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan **lokakuun loppuun mennessä tai kaksi kuukautta varhaiskasvatuksen aloittamisesta**.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa **varhaiskasvatuksen opettaja**, joka koordinoi prosessia ja huolehtii suunnitelman sisällöllisestä laadusta. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lapsen ryhmän henkilöstön kanssa.
- Huoltajille annetaan mahdollisuus **valmistautua vasukeskusteluun etukäteen** vastaamalla Daisyssä oleviin vasun huoltajia koskeviin kysymyksiin. Näin huoltajien näkemykset ja toiveet ovat käytettävissä jo keskustelun alkaessa. Huoltaja kirjaa vasuun myös lapsen mielipiteet ja toiveet.
- Lapsen näkemykset huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa **kuvien avulla käytävien keskustelujen ja havainnointien kautta**. Lapsen kiinnostuksen kohteet, kokemukset ja arjen tilanteet toimivat tavoitteiden asettamisen perustana.
- **Vasun toteutumista seurataan arjessa, ja sitä arvioidaan** säännöllisesti yhdessä huoltajien kanssa vähintään kerran vuodessa toukokuun loppuun mennessä. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa lapsen tarpeiden ja tilanteen muuttuessa.

1.2 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

- Kiusaamista, väkivaltaa, syrjintää ja häirintää ehkäisevä työ varhaiskasvatuksessa perustuu yhdessä laadittuihin toimintatapoihin ja sääntöihin. Henkilöstö havainnoi aktiivisesti lasten välisiä vuorovaikutustilanteita ja ohjaa niitä niin, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja kohdatuksi. Soviteltaviin tilanteisiin puututaan viipymättä ja johdonmukaisesti.
 - **MiniVerso** on varhaiskasvatukseen kehitetty sovittelumalli, jota käytetään lasten välisten arjen ristiriitojen selvittämiseen. Sovittelumalli edistää lasten kehittyviä elämäntaitoja: toimijuutta, osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Samalla tuetaan ja kehitetään lasten vuorovaikutustaitoja, tunnetaitoja, myönteistä ilmapiiriä ja ristiriitojen rakentavaa ratkaisemista. MiniVerso-menetelmiä vahvistetaan kaikissa varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa.
 - Henkilöstö arvioi kiusaamista ehkäisevien toimintatapojen toimivuutta, ryhmän ilmapiiriä ja lasten välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen sujuvuutta. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään toimintatapojen kehittämisessä.
 - Huoltajien kanssa tehdään ennaltaehkäisevästi ja aktiivisesti yhteistyötä lapsen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Huoltajien kanssa keskustellaan lasten sosiaalisista taidoista ja ristiriitatilanteista.
 - Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman toteutumista seurataan osana varhaiskasvatuksen laadunhallintaa. Vuositasolla huoltajilta kerätään palautetta lapsen kokemasta turvallisuudesta asiakastyytyväisyyskyselyssä.
-

Kestävä elämäntapa

Lasten vahvaa ja myönteistä luontosuhdetta sekä kokonaisvaltaista kehitystä tuetaan varhaiskasvatuksessa.

PIENET
TEOT

SUURI
VAIKUTUS

HUOMISEN
HYVÄÄN

1

Luontosuhteen vahvistaminen

- Lapsen syntynyt suhde luontoon on kestävä perusta elämälle.
- Positiiviset kokemukset ulkona luonnossa herättävät uteliaisuutta luonnon monimuotoisuutta kohtaan, joka vaikuttaa haluun suojella luontoa.

PIDÄMME
HUOLTA
NYT JA
TULEVAISUUDESSA

2

Ympäristötietoisuuden ja vastuullisuuden tukeminen

- Lapset oppivat, että omilla teoilla voi vaikuttaa ympäristöön.
- Kierrätys ja lajittelu ovat osa arjen toimintaa.
- Myönteiset valinnat tehdään kestävän tulevaisuuden hyväksi.

3

Ilo, oppiminen ja ekologiset elämäntavat

- Luonnossa on mahdollisuus leikkiä, oppia ja kokea ilon tunteita.
- Lapsille opetetaan kestävän elämäntavan perusperiaatteita.

Yhdessä kohti
kestävämpää huomista

2. Varhaiskasvatuksen palvelut ja toimintakäytännöt

- Paimiossa varhaiskasvatus on järjestetty yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jossa **päiväkodit ja perhepäivähoito tekevät tiivistä yhteistyötä** esimerkiksi varahoidossa, tapahtumissa ja tilojen käytössä. Tämä tukee yhtenäisiä käytäntöjä ja sujuvia siirtymiä toimintamuodosta toiseen.
 - **Huoltajille tarjotaan neuvontaa varhaiskasvatuspalveluista.** Ajantasainen tieto löytyy Paimion kaupungin internetsivuilta. Lisäksi palveluohjaajalla on säännöllinen soittoaika, jolloin huoltajat voivat kysyä palveluista tai saada henkilökohtaista ohjausta.
 - **Lapsiryhmät muodostetaan pedagogisesti toimiviksi ja turvallisiksi** huomioiden lasten ikä, kehitysvaihe, tuen tarpeet ja ryhmän kokonaisuus. Tavoitteena on ryhmät, joissa jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja tulee kohdatuksi omista lähtökohdistaan käsin.
 - **Siirtymäkäytännöt** suunnitellaan tukemaan lapsen turvallista arkea. Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, siirtyessä ryhmästä tai toimipaikasta toiseen tai siirtyessä esiopetukseen tai toisen järjestäjän palveluihin varmistetaan suunnitelmallinen tiedonsiirto, tutustuminen ja yhteistyö huoltajien kanssa. Siirtymät toteutetaan lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Lähettävän ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa siirtymäkäytännöistä päiväkodin johtajan tuella.
-

2.1 Varhaiskasvatuksen pedagogisten lähtökohtien käsittely

- Paimiossa **varhaiskasvatusta suunniteltaessa tarkennetaan yhdessä, mitä varhaiskasvatuksen tehtävät ja tavoitteet tarkoittavat** paikallisessa arjessa. Keskusteluissa määritellään, miten lasten hyvinvointi, oppiminen ja osallisuus toteutuvat eri toimintamuodoissa ja miten tavoitteiden toteutumista seurataan.
 - **Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan** yleisperiaatteiden lisäksi tarkastellaan Paimion **varhaiskasvatuksen omia arvoja**.
 - Konkretisoidaan yhdessä keskustellen miten **oppimiskäsitykset** ohjaavat pedagogisia ratkaisuja ja **oppimisympäristöjen** suunnittelua.
 - **Laaja-alaisen osaamisen** tavoitteet avataan käytännön tasolle, miten ne näkyvät osana jokapäiväistä toimintaa.
 - **Nämä kokonaisuudet käsitellään Paimiossa yhteisissä suunnittelurakenteissa**, kuten pedagogisessa työryhmässä sekä yksikkö- ja tiimitasolla, jotta valtakunnalliset periaatteet konkretisoituvat yhtenäisiksi paikallisiksi käytännöiksi.
-

MEILLE TÄRKEÄÄ

Nämä arvot ohjaavat toimintamme
ja näkyvät arjessamme joka päivä.

1 Turvallisuus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen.

2 Läsnäolo ja sensitiivisyys

Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta.

3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Varhaiskasvatus edistää demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta.

4 Lapsilähtöisyys

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

YHDESSÄ TEEMME HYVÄÄ ARKEA
JOKAISELLE LAPSELLE! ♥

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja sen kehittäminen

- Paimiossa toimintakulttuuria kehitetään **yhteisten pedagogisten linjausten, henkilöstön osaamisen vahvistamisen ja säännöllisen arvioinnin avulla**. Arviointi toteutuu sekä yksikkö- että kaupunkitasolla.
 - **Inklusiivisia** toimintatapoja kehitetään niin, että jokainen lapsi voi osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan. **Oppimisympäristöjä** arvioidaan ja kehitetään monipuolisiksi, turvallisiksi ja lasten osallisuutta tukeviksi.
 - Perusopetuslakiin tehty muutos 23.5.2025 velvoittaa, että **esi- ja perusopetuksen tulee edistää liikunnallista elämäntapaa**. Muutos astui voimaan 1.8.2026. Edistämme aktiivista ja liikunnallista elämäntapaa myös varhaiskasvatuksessa. Lapsi osallistuu aktiivisesti oman oppimisensa, toimintansa ja yhteisönsä rakentamiseen. Hänen ajatuksensa, aloitteensa ja kiinnostuksen kohteensa huomioidaan arjen pedagogisissa ratkaisuissa. Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuuksia tulla kuulluksi, vaikuttaa ja osallistua yhteisön toimintaan. Liikunnallista elämäntapaa edistetään tukemalla lasten päivittäistä liikkumista, hyvinvointia ja oppimista.
 - Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa hyödynnetään **Valssia**, Karvin kansallista arviointijärjestelmää. Karvin kyselyitä ja arviointeja toteutetaan sähköisen Valssi-laadunarviointijärjestelmän kautta, mikä tukee päiväkotien ja perhepäivähoidon itsearviointia. Toimintakulttuurin kehittämisessä hyödynnetään Valssin arviointilomakkeita. Arvioinnin pohjalta pedagogisia käytänteitä kehitetään päiväkotikohtaisesti.
 - Osallistumme lakisääteisiin kansallisiin **Karvi-otosarviointeihin** aina, kun organisaatiomme tulee valituksi otokseen. Mikäli emme ole mukana valtakunnallisessa otoksessa, hyödynnämme Karvin tarjoamia valmiita arviointityökaluja ja materiaaleja itsenäisesti.
-

3.1 Lapsen ja huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

- **Lapsen mielipide ja toivomukset selvitetään lapselle luontevin tavoin**, kuten keskustelun, leikin, havainnoinnin, kuvien ja muun toiminnan avulla. Menetelmät valitaan lapsen iän ja kehitystason mukaan.
 - Suunnittelussa lapsen **kiinnostuksen kohteet ja toiveet huomioidaan** oppimisympäristöissä, toiminnan sisällöissä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Toteutuksessa henkilöstö kuuntelee lapsen aloitteita ja reagoi niihin joustavasti arjen tilanteissa.
 - **Arvioinnissa lapselta kerätään säännöllisesti kokemuksia** siitä, mikä on ollut mielekästä ja mitä hän toivoo lisää. Kehittämisessä lapsilta saatu tieto ohjaa toimintatapojen ja ympäristöjen muokkaamista niin, että lapsen osallisuus vahvistuu.
 - **Huoltajat osallistuvat** lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin erityisesti vasukeskustelujen kautta, joissa heidän näkemyksensä ja toiveensa huomioidaan tavoitteiden asettamisessa.
 - Arjen päivittäiset kohtaamiset, vanhempainillat, muut yhteiset tilaisuudet sekä viestintäkanavat tarjoavat **huoltajille mahdollisuuden tuoda esiin mielipiteitään, ajatuksiaan ja vaikuttaa toiminnan toteutukseen**. Viestinnän välineenä toimii Daisy.
 - **Huoltajilta kerätään palautetta** myös vuosittaisilla kyselyillä, joiden tuloksia hyödynnetään sekä lapsen varhaiskasvatuksen että yksikön toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä.
-

3.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

- Yhteistyön toimivuutta ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan henkilöstön itsearviointin, työhyvinvointikyselyn ja yhteisten keskustelujen avulla.
 - Koulun kanssa tehtävää yhteistyötä arvioidaan erityisesti esiopetuksen ja alkuopetuksen nivelvaiheissa.
 - Huoltajayhteistyö perustuu avoimuuteen, luottamukseen ja säännölliseen tiedonvaihtoon. Monialaista yhteistyötä tehdään suunnitelmallisesti esimerkiksi neuvolan ja sosiaalipalvelujen kanssa lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti.
 - Huoltajilta kerätään säännöllisesti palautetta varhaiskasvatuksen toiminnasta ja yhteistyöstä. Yksikön toimintaa arvioidaan ja kehitetään saadun palautteen perusteella.
 - Kirjaston koordinoiman Lukutaidon palikat –hankkeen kautta on kehitetty yhteistyömalli, jonka myötä Paimioon on työstetty lukutaitotyön malli kirjaston ja koko varhaiskasvatuskentän välille. Sen tarkoituksena on innostaa perheitä lukemaan yhdessä.
 - Kulttuurista yhteistyötä tehdään mm. kansalaisopiston, käsityö museo Miilan ja sähkömuseon kanssa. Lisäksi yksiköissä voidaan tarjota erilaisia kulttuurielämyksiä.
 - Jokaisesta päiväkodista on valittu liikuntavastaava, joka vastaa lasten liikkumisen edistämisestä ja järjestämisestä päiväkodin arjessa.
 - Varhaiskasvatus tekee yhteistyötä yhdistysten, seurojen ja seurakunnan kanssa.
 - Osassa päiväkodeissa toimii vanhempainyhdistys.
 - Paimio tekee yhteistyötä muiden kuntien, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja eri viranomaisten kanssa esimerkiksi yhteisten verkostotapaamisten, koulutusten ja kehittämishankkeiden kautta. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja henkilöstön osaamista sekä kehittää toimintaa lasten ja perheiden tarpeita vastaavaksi.
-

3.3 Lasta koskeva yhteistyö, nivelvaihtetyöskentely ja tiedonsiirto

- Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä esiopetuksen, perusopetuksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa lapsen tarpeiden mukaisesti. Yhteistyö toteutuu sovituissa tapaamisissa, nivelvaiheen keskusteluissa sekä tarvittaessa moniammatillisissa arvioinneissa. Tavoitteena on varmistaa lapsen sujuvat siirtymät varhaiskasvatuksessa, siitä edelleen esiopetukseen ja perusopetukseen sekä turvata lapsen tarvitsemat palvelut ja tuki. Huoltajilla on oikeus osallistua lasta koskeviin keskusteluihin.
- Varhaiskasvatuksen järjestämisen, toteutuksen ja lapsen tuen kannalta välttämättömiä tietoja käsitellään ja siirretään tietoturvalisesti voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tietojen siirto voi koskea esimerkiksi lapsen tuen järjestämistä, nivelvaiheen tiedonsiirtoa sekä yhteistyötä hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa.
- Tietojen vaihtoon käytetään vain hyväksyttyjä ja tietoturvalisisiä järjestelmiä sekä sovittuja toimintatapoja. Tietoja käsittelevät vain siihen oikeutetut työntekijät, ja yhteistyössä huomioidaan aina lapsen etu, luottamuksellisuus ja tietosuojalainsäädäntö.
- Kasvun ja oppimisen seuranta- ja siirtotiedot esiopetuksesta kouluun annetaan oppimisen ja tuen järjestämistä varten, eikä lomakkeen luovuttamiseen tarvita erillistä lupaa.
- ICF-lomake täytetään neljä- ja viisivuotiaista lapsista ennen neuvolakäyntiä. Tarvittaessa lomake täytetään myös kolmevuotiaasta.

3.4 Varhaiskasvatusyksikön johtaminen

Varhaiskasvatuksen kehittämisestä vastaa varhaiskasvatusjohtaja yhteistyössä päiväkodin johtajien kanssa. Varhaiskasvatuksen päätöksenteko tapahtuu varhaiskasvatuksen johtoryhmässä.

- Päiväkodin johtaja vastaa johtamansa yksikön pedagogiikasta, laadusta ja tuloksellisuudesta yhdessä apulaisjohtajan kanssa.
 - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee päiväkodin johtajaa pedagogiikan johtamisessa ja kehittämisessä.
 - Päiväkodin johtaja vastaa työntekijöiden pedagogisen osaamisen johtamisesta ja ammatillisesta ohjauksesta sekä henkilöstöhallinnosta.
 - Talousjohtaminen ja oman yksikön budjetista vastaaminen on tärkeä osa johtamista.
 - Turvallisuusjohtamisella luodaan turvalliset olosuhteet henkilöstön, lasten ja vanhempien toiminnalle.
 - Esihenkilöllä on keskeinen rooli työntekijöiden hyvinvoinnin, työhön sitoutumisen, työn imun sekä työn tuottavuuden edistämisessä.
 - Inklusiivinen toimintakulttuurin johtaminen edistää tasa-arvoa ja lapsen osallisuutta.
 - Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tiimin pedagogiikasta ja toimivuudesta.
 - Palaverikäytännöt ja rakenteet varmistavat toimintakulttuurin jatkuvan kehittämisen.
-

3.5 Henkilöstön osaaminen ja koulutus

Koulutustyöryhmä suunnittelee ja valmistelee koulutukset tarpeiden mukaan.

- Henkilöstön tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioidaan koulutuksia suunniteltaessa.
 - Jokaisen työntekijän osaamista ja koulutustarpeita selvitetään kehityskeskusteluissa, jotka pidetään vuosittain.
 - Johtaja perehdyttää uudet työntekijät Paimion kaupungin varhaiskasvatukseen sekä oman talon toimintatapoihin. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on käytössä mentorointimalli. Sen mukaan jokaiselle uudelle työntekijälle nimetään työntekijä, joka huolehtii uuden työntekijän perehdyttämisestä talon tapoihin.
 - Koulutuksen käyneet työntekijät jakavat koulutuksesta saamansa tiedon koko työyhteisölle.
 - Pedagogissa palaverissa kehitetään työyhteisön osaamista ammattiryhmittäin.
 - Kehittämispäivissä ja kehittämisilloissa koulutetaan koko henkilöstöä samanaikaisesti.
 - Jatkokouluttautumismahdollisuuksia tuetaan tapauskohtaisesti.
-

3.6 Työhyvinvointi

Työhyvinvointi rakentuu terveyden, osaamisen, työn, työympäristön, työyhteisön ja johtamisen tekijöistä.

Strateginen työhyvinvointisuunnitelma tukee varhaiskasvatuksen johtamistyötä ja sen tavoitteena on:

- Kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin vahvistaminen ja työviihtyvyyden edistäminen.
 - Työn imun, pito- ja vetovoiman lisääminen.
 - Sairauspoissaolojen vähentäminen.
 - Työnantajaimagon ja palvelun laadun parantaminen.
 - Taloudellisten säästöjen saavuttaminen.
- Tavoitteiden saavuttamiseksi käytössä on työhyvinvointijohtamisen vuosikello, joka mahdollistaa työhyvinvoinnin pitkäjänteisen ja systemaattisen suunnittelun sekä varmistaa, että henkilöstön työhyvinvointiin panostetaan läpi koko toimintavuoden.
 - Varhaiskasvatuksen työntekijöille maksetaan tällä hetkellä toimintakausittain vaaterahaa.

Paikalliset pedagogiset painotukset varhaiskasvatuksessa

Yhdessä kohti onnellisia, oppivia ja osallisia lapsia!

1

Inklusiivinen varhaiskasvatus

Toiminta perustuu inklusiiviseen varhaiskasvatukseen, jossa jokaisella lapsella on oikeus osallistua, oppia ja saada tarvitsemansa tuki omassa ryhmässään. Tuki järjestetään lapsilähtöisesti ja osana arjen pedagogiikkaa.

2

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt ovat turvallisia, monipuolisia ja muuntautuvia, ja niitä kehitetään lasten tarpeiden, kiinnostuksen kohteiden ja osallisuuden pohjalta. Fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset oppimisympäristöt tukevat hyvinvointia, leikkiä, liikkumista ja oppimista.

3

Leikki

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen toimintamuoto ja oppimisen perusta. Leikin kautta lapset tutkivat, ilmaisivat itseään, oppivat sosiaalisia taitoja ja rakentavat ymmärrystään maailmasta. Henkilöstö mahdollistaa leikin edellytykset, osallistuu leikkiin ja rikastaa sitä pedagogisesti.

4

Luontopedagogiikka

Luontopedagogiikka on luonteva osa arkea: lähiympäristöä hyödynnetään oppimisympäristönä ja lasten luontosuhdetta sekä kestävän elämäntavan valmiuksia vahvistetaan.

5

Liikunta

Liikunta on päivittäinen osa varhaiskasvatusta ja tukee lasten kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia.

6

Digipedagogiikka

Digipedagogiikassa digitaalisia välineitä käytetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla osana oppimista, leikkiä ja dokumentointia. Digivälineet tukevat lasten osallisuutta, ilmaisua ja monilukutaitoa.

7

Sensitiivinen vuorovaikutus

Sensitiivinen vuorovaikutus on kaiken toiminnan perusta. Aikuinen toimii lapsen rinnalla läsnä olevana, kuuntelevana ja kannustavana kasvattajana.

8

Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsen yksilöllisen huomioimisen, turvallisuuden tunteen ja osallisuuden vahvistamisen.

9

Lapsen osallisuus

Lapsen osallisuus toteutuu arjessa lasten mielipiteitä kuulemalla ja heidän aloitteitaan arvostamalla. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin kehitystasonsa mukaisesti.

10

Kieli- ja kulttuuritietoisuus

Kieli- ja kulttuuritietoisuus näkyy toiminnassa lapsen kielellisen identiteetin, monikielisuuden ja kulttuurisen taustan arvostamisena sekä kielen kehityksen tietoisena tukemisena.

♥ LAPSI ON TÄRKEÄ – AINA ♥

4.1 Inklusiivisuus Paimion varhaiskasvatuksessa

Inklusiivinen varhaiskasvatus tarkoittaa sitä, että kaikki lapset, heidän erilaisista taustoistaan ja tarpeistaan riippumatta, otetaan mukaan yhteiseen toimintaan. Tärkeää on riittävä tuki, yhdenvertaisuus ja yhdessä oppiminen.

Inklusiivisuus Paimion varhaiskasvatuksessa tarkoittaa:

- Kuvatuki on näkyvillä ryhmätiloissa.
- Toimimme joustavissa pienryhmissä.
- Leikissä otetaan kaikki mukaan.
- Henkilökunta käyttää selkeitä ja lyhyitä ohjeita.
- Tilat ovat esteettömiä ja muunneltavia lasten tarpeisiin.
- Lapsille järjestetään mahdollisuus rauhoittumiseen ja aistikuorman vähentämiseen.
- Oppimista tuetaan monipuolisia menetelmiä ja toimintatapoja käyttäen, huomioiden erilaiset tavat oppia.
- Ryhmissä on selkeä päivästrukturi.
- Huoltajayhteistyötä rakennetaan päivittäisillä kohtaamisilla.
- Tiimeissä arvioidaan toimintaa inklusion näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Esteettömyys ja turvallisuus

FYYSINEN

Muunneltavuus

Monipuoliset
leikki- ja
työskentelyvälineet
Teknologia

Aistirauha ja selkeys

Piha, luonto ja
rakennettu
ympäristö

SOSIAALINEN

Tasavertaiset
osallistumismahdollisuudet

Yhteisöllisyys

MiniVerso-
toimintamalli

Aikuisen rooli leikkiin
mukaan pääsemisessä

Empaattinen ja kunnioittava
vuorovaikutus

Tehtävämme on luoda ja ylläpitää
oppimisympäristöjä, jotka vastaavat
lasten tarpeisiin, tarjoavat monipuolisia
kokemuksia ja tukevat jokaisen lapsen
oppimista, hyvinvointia ja
yhteisöön kuulumista.

PSYYYKKINEN

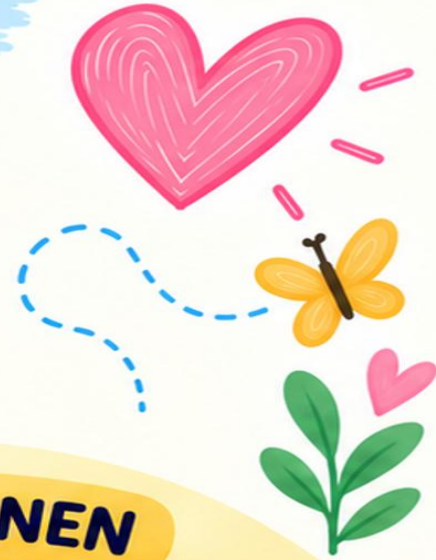
Positiivinen palaute ja
kannustus

Turvallinen
ilmapiiri

Selkeä päivärhythmi
ja ennakoitavuus

Mahdollisuus
rauhoitumiseen

Leikin ja ilon merkityksen
korostaminen

4.2 Oppimisympäristöt ja niiden kehittäminen

Fyysinen oppimisympäristö

- Paimion päiväkodit hyödyntävät luonnonläheistä ja rakennettua ympäristöä sekä monipuolisia ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia tarjoten lapsille oppimista mahdollistavia ja virikkeitä antavia kokemuksia. Monipuoliset päiväkodin pihat sekä retkeily lähiympäristössä mahdollistavat lasten motoriikan kehittymisen.
- Oppimisympäristöissä on huomioitu muunneltavuus, neutraali värimaailma sekä aistiystävälliset ratkaisut, joka mahdollistaa myös lapsille mahdollisuuden rauhoittumiseen. Paimion varhaiskasvatuksessa on panostettu laadukkaisiin materiaaleihin.
- Kaikki välineet ovat tarkoituksenmukaisia sekä lasten saatavilla.
- Oppimisympäristöt ovat vahvasti kuvatuettuja.

Sosiaalinen oppimisympäristö

- Kaikilla on tasavertainen mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun.
- Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsen osallisuuden ja sen että lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi.
- Myönteinen vuorovaikutus näkyy päivittäin aikuisen tavassa kohdata toisensa sekä lapset.

Psyykkinen oppimisympäristö

- Selkeä struktuuri tukee lapsen turvallisuuden tunnetta sekä ennakoitavuutta. Kaikki tilanteet nähdään oppimisen mahdollisuutena korostaen lapsen vahvuuksia.
- Aikuisen tehtävä on luoda turvallinen ilmapiiri, jossa jokainen lapsi huomioidaan yksilöllisesti.
- Aikuiset tunnistavat leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittävät leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsille mahdollistetaan leikkirauha sekä kokemukset leikin ilosta yhdessä aikuisen kanssa.

4.3 Leikki

Leikki on lapsen luontainen tapa oppia, ilmaista itseään ja rakentaa sosiaalisia suhteita. Varhaiskasvatuksessa leikkiä tuetaan tarjoamalla monipuolisia mahdollisuuksia, huomioimalla yksilöllisyys ja kulttuuritausta sekä rikastamalla leikkiä luovin menetelmin.

- Aikuisen rooli on havainnoida, dokumentoida ja ohjata leikkiä sensitiivisesti, lapsen aloitteita ja ideoita kunnioittaen.
 - Leikkiympäristöt ja välineet ovat tarkoituksenmukaisia ja ne tukevat monipuolisia leikkejä.
 - Leikkiin voi osallistua yksin, pareittain tai ryhmässä, ilman rajoituksia sukupuolen, iän tai taito- ja kehitystason mukaan.
 - Leikissä ja leikkivälineiden valinnoissa huomioidaan moninaisuus.
 - Digitaalisia välineitä käytetään leikin tukena, ei sen korvikkeena. Tabletilla voidaan kuunnella satu, joka rikastuttaa lasten leikkiä.
 - Aikuinen seuraa leikkiä aktiivisesti, dokumentoi havaintoja ja hyödyntää niitä pedagogisessa suunnittelussa. Dokumentointi tekee näkyväksi lasten ajattelua ja kiinnostuksen kohteita.
 - Aikuinen osallistuu leikkiin hienovaraisesti, tukee vuorovaikutusta ja auttaa ristiriitojen ratkaisemisessa.
 - Leikissä hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä.
 - Jokaisella lapsella on oikeus osallistua leikkiin omalla tavallaan.
-

4.4 Luontopedagogiikka

Luontopedagogiikka on varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintatapa, jossa luonto toimii oppimisympäristönä ja luontopedagogiikan lähtökohtana. Sen tavoitteena on vahvistaa lapsen luontosuhdetta, tukea kokonaisvaltaista oppimista sekä edistää hyvinvointia, osallisuutta ja kestävän elämäntavan omaksumista.

- Luontoa ja lähiympäristöä hyödynnetään säännöllisesti oppimisympäristönä.
 - Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa toimintaa, joka tukee lasten luontosuhteen kehittymistä sekä herättää kiinnostusta ja arvostusta luontoa kohtaan.
 - Mahdollistetaan lasten kokemuksellinen, tutkiva ja toiminnallinen oppiminen luonnossa.
 - Havainnoidaan ja sanoitetaan luonnon ilmiöitä yhdessä lasten kanssa. Pysähdytään lasten kysymysten ja ihmettelyn äärelle.
 - Lapsia ohjataan toimimaan luonnossa vastuullisesti ja kestävän elämäntavan mukaisesti.
 - Turvallisuus varmistetaan huomioimalla toimintaympäristön soveltuvuus ja tarkoituksenmukaiset varusteet. Retkille lähdettäessä laaditaan retkisuunnitelma, mihin kirjataan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat.
 - Luontopedagogisen toiminnan toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana pedagogista suunnittelua ja kehittämistä.
-

4.5 Liikunta

Liikunta on varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintatapa, jossa liikkuminen, kehollisuus ja fyysinen aktiivisuus ovat keskeinen osa oppimista, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten motorisia taitoja, kehonhallintaa, liikunnan iloa sekä hyvinvointia edistäviä elämäntapoja.

- Liikuntaa käytetään monipuolisesti kaikissa arjen toiminnoissa.
 - Yhdistetään liikunta muuhun toimintaan, kuten leikkiin, tutkimiseen, luontokokemuksiin ja luovaan ilmaisuun.
 - Päivittäinen monipuolinen liikkuminen mahdollistetaan sekä sisällä että ulkona.
 - Liikuntavälineet ovat lasten saatavilla ja käytössä.
 - Lapsia ohjataan liikkumaan turvallisesti, vastuullisesti ja ikätasoisesti.
 - Tuetaan lasten motoristen taitojen kehittymistä, kehotietoisuutta ja fyysistä aktiivisuutta.
 - Liikunnan vaikutusta lasten oppimiseen, hyvinvointiin ja vuorovaikutukseen havainnoidaan ja arvioidaan.
 - Henkilöstö edistää lasten liikkumisen iloa toimimalla kannustavasti ja aktiivisen liikkumisen roolimallina.
 - Liikuntapedagogisia käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään osana varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua.
-

4.6 Digipedagogiikka

Digipedagogiikka on varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintatapa, jossa digitaalisia välineitä ja ympäristöjä hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti oppimisen, vuorovaikutuksen ja osallisuuden tukena. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten monilukutaitoa, digitaalista osaamista sekä vastuullista ja turvallista median käyttöä.

- Digitaalisia välineitä käytetään pedagogisesti perustellusti osana arjen toimintaa ja oppimisprosesseja.
 - Lapsia ohjataan käyttämään digitaalisia laitteita ja sisältöjä turvallisesti, vastuullisesti ja ikätasoisesti. Paimion varhaiskasvatuksen digitaalisen osaamisen toimintatasot määrittelevät eri-ikäisten tutustumisen, harjoittelun ja tieto- ja viestintätekniikan opettelun käytännöt.
 - Lasten luovaa tuottamista, ilmaisua ja tutkimista tuetaan digitaalisten välineiden avulla.
 - Digitaaliset ratkaisut sidotaan muuhun toimintaan, kuten leikkiin, liikuntaan, tutkimiseen ja luontokokemuksiin.
 - Digitaalisen toiminnan vaikutusta lasten oppimiseen ja vuorovaikutukseen havainnoidaan ja arvioidaan.
 - Henkilöstö toimii mallina myönteisessä ja tasapainoisessa median käytössä.
 - Digipedagogisia käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään osana varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua.
-

4.7 Sensitiivinen vuorovaikutus

Sensitiivinen vuorovaikutus perustuu lapsen yksilölliseen kohtaamiseen, läsnäoloon sekä lapsen tarpeiden, aloitteiden ja tunteiden tunnistamiseen ja niihin johdonmukaisesti sekä arvostavasti vastaamiseen.

- Sensitiivinen vuorovaikutus edistää turvallista ja myönteistä ilmapiiriä sekä tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua, oppimista ja osallisuutta.
 - Henkilöstö toimii tietoisesti läsnäolevasti, kuuntelee lasta ja reagoi hänen aloitteisiinsa, tarpeisiinsa ja tunteisiinsa oikea-aikaisesti ja kunnioittavasti.
 - Jokainen lapsi kohdataan yksilönä lämpimästi, hyväksyvästi ja arvostavasti.
 - Tuetaan lasten ilmaisua ja osallisuutta sekä kannustetaan vuorovaikutukseen.
 - Sanoitetaan tunteita ja tilanteita sekä tuetaan lasten itsesäätelyn ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.
 - Lapsia kannustetaan rakentavaan vuorovaikutukseen ja ristiriitojen ratkaisemiseen.
 - Henkilöstö huolehtii ennakoitavasta ja turvallisesta toimintaympäristöstä, jossa jokainen lapsi kokee tulevansa nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi.
-

4.8 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminta on keskeinen pedagoginen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Sen tavoitteena on varmistaa lasten yksilöllinen huomioiminen, aktiivinen osallistuminen ja tavoitteellinen oppimisen tukeminen.

- Pienryhmissä toimiminen edistää vuorovaikutusta, keskittymistä ja turvallista ilmapiiriä sekä tukee lasten kokonaisvaltaista kehitystä.
 - Pienryhmätoimintaa toteutetaan koko päivän ajan.
 - Pienryhmät suunnitellaan joustavasti lasten tarpeiden, kiinnostuksen kohteiden ja kehitystason pohjalta.
 - Lasten toimintaa ja vuorovaikutusta havainnoidaan ja toimintaa muokataan havaintojen perusteella.
 - Pienryhmissä tuetaan tavoitteellisesti mm. lasten vuorovaikutus-, leikki- ja oppimistaitoja.
 - Henkilöstö ohjaa ja vahvistaa lasten keskinäisiä vuorovaikutussuhteita sekä yhdessä toimimisen taitoja.
 - Pienryhmätoimintaa hyödynnetään rauhallisen, ennakoitavan ja tarkkaavaisuutta tukevan oppimisympäristön rakentamisessa.
 - Pienryhmätoiminnan toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana pedagogista suunnittelua ja kehittämistä.
-

4.9 Osallisuus

Osallisuus tarkoittaa lapsen oikeutta vaikuttaa omaan arkeensa, tulla kuulluksi ja nähdyksi. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana, jonka ajatukset, ideat ja kiinnostuksen kohteet ohjaavat toimintaa.

- Osallisuus toteutuu sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti ja jokaisella lapsella on oikeus osallistua omista lähtökohdistaan käsin.
 - Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja arviointiin ikä- ja kehitystason mukaisesti.
 - Toiminnan suunnittelun perusteena ovat lasten ihmetykset, kysymykset ja leikit.
 - Leikit, projektit ja teemat rakentuvat lasten kiinnostuksen kohteiden pohjalta.
 - Lapset voivat osallistua dokumentointiin esimerkiksi valokuvin, piirroksin tai kertomuksin.
 - Aikuiset kuuntelevat lasten ajatuksia, ideoita ja toiveita arjen tilanteissa.
 - Ryhmässä harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, tunteiden säätelyä ja toisten huomioimista, mikä auttaa lasta kiinnittymään yhteisöön.
 - Päivittäiset rutiinit tukevat lasten aktiivista osallistumista ja päätöksentekoa.
 - Materiaalit ja välineet ovat lasten saatavilla, mikä tukee heidän omatoimisuutta.
-

4.10 Kieli- ja kulttuuritietoisuus

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa ymmärretään kielen keskeinen merkitys lasten oppimiselle, kehitykselle, vuorovaikutukselle ja identiteetille sekä toimitaan varhaiskasvatuksen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

- Lapsella on oikeus myös omaan äidinkieleen ja kulttuuriin, joka huomioidaan kielitietoisella pedagogiikalla, tulkkauspalvelujen hyödyntämisellä ja tiiviillä yhteistyöllä perheen kanssa.
 - Varhaiskasvatuksen henkilöstö ymmärtää olevansa kielellisiä malleja lapsille ja kannustaa sensitiivisesti lapsia monipuoliseen kielenkäyttöön.
 - Vanhempia kannustetaan puhumaan lapselle kotona omalla äidinkielellä. Vanhempia kannustetaan lainaamaan kirjastosta oman äidinkielellä kirjoitettuja kirjoja.
 - Ryhmässä olevien lasten kieli- ja kulttuuritausta huomioidaan ryhmän toiminnassa. Vanhempien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja ymmärtämisen varmistamiseksi. Suomalainen kulttuuriperintö on vahvasti esillä ryhmän toiminnassa.
 - Suomen kielen oppimisen seurannassa ja tukemisessa voidaan käyttää Kielipediaa työvälineenä.
 - Lasten osallisuuden, ymmärretyksi tulemisen ja kielen oppimisen tukena käytetään Paimiossa Roihuset-materiaalia sekä kuvatukea arjessa. Kielinuppu-sovellus rikastaa kielen oppimista musiikin keinoin.
 - Kielen oppimista tuetaan suunnitelmallisesti esimerkiksi ottamalla käyttöön kieli- ja kulttuuritietoinen vuosikello.
 - Tavoitteena on lukea lapsille vähintään yksi kirja päivässä.
-

5. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki

- **Varhaiskasvatuksessa on määritelty tuen sekä tulkitsemis- ja avustamispalvelujen ja apuvälineiden järjestämisen käytännöt päiväkodissa ja perhepäivähoidossa.** Lapsen tuen tarve tunnistetaan arjen havainnoinnin, pedagogisen dokumentoinnin ja huoltajien kanssa käytävien keskustelujen pohjalta. Tuki suunnitellaan lapsilähtöisesti ja toteutetaan osana päivittäistä toimintaa lapsen vahvuuksia hyödyntäen. Tuki järjestetään joustavasti yleisenä, tehostettuna tai erityisenä tukena lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista tehdään hallintopäätös.
- **Tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineet järjestetään lapsen tarpeiden mukaan,** jotta hän voi osallistua arkeen yhdenvertaisesti. Tulkitsemispalvelu tarkoittaa lapsen ymmärtämisen ja ilmaisun tukemista viittomakielen tulkin tai lapselle sopivan kommunikaatiomenetelmän avulla. Henkilöstö huolehtii palvelujen saatavuudesta, käyttää apuvälineitä säännöllisesti ja tukee lapsen kommunikointia ja toimintaa. Yhteistyötä tehdään huoltajien ja asiantuntijoiden kanssa, ja toiminnan vaikutusta arvioidaan jatkuvasti.
- **Lapsen tuen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen henkilöstö yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.** Pedagoginen vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla, ja päiväkodin johtaja vastaa tuen edellyttämien rakenteellisten ja toiminnallisten järjestelyjen mahdollistamisesta. Perhepäivähoidossa tuki toteutetaan yhteistyössä perhepäivähoitajan, johtajan ja erityisopettajan kanssa.
- **Huoltajat osallistuvat tuen kaikkiin vaiheisiin, ja heidän näkemyksensä huomioidaan.** Tarvittaessa tehdään huoltajien suostumuksella monialaista yhteistyötä lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia tukevien tahojen kanssa. Tuen tavoitteet, toteutus ja arviointi kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja sen vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Tukitoimia tarkennetaan lapsen tarpeiden muuttuessa ja siirtymävaiheissa. Tulkitsemis- ja avustamispalveluja sekä apuvälineitä koskevat ratkaisut tehdään varhaiskasvatuksen järjestäjän linjausten mukaisesti.

5.1 Varhaiserityiskasvatus Paimiossa

Lapsella on oikeus saada oikea-aikaista yleistä, tehostettua tai erityistä tukea heti, kun tuen tarve havaitaan niin kunnallisissa kuin yksityisissä päiväkodeissa. Riittävän varhaisella ja oikein kohdennetulla tuella ehkäistään ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista.

- Paimion kaupungissa työskentelee konsultoivia varhaiskasvatuksen erityisopettajia (kveo), joille on määritelty omat toiminta-alueet. Kveot toimivat erityispedagogiikan asiantuntijoina, ohjaten ja konsultoiden henkilökuntaa lasten tukea koskevissa asioissa ja vastaavat erityisopetuksesta omalla alueellaan.
- Kveot osallistuvat lapsen tuen tarpeiden arviointiin ja tukitoimien suunnitteluun sekä toteutukseen monialaisessa yhteistyössä lapsen ympärillä toimivan tukiverkoston kanssa.
- Tarvittaessa päiväkodissa työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo), joka toimii erityisopettajana tuetussa pienryhmässä antaen kokoaikaista erityisopetusta.
- Paimiossa työskentelee varhaiserityiskasvatuksen lastenhoitajia, velhoja. Velhojen tarkoituksena on mallintaa inklusiivista tapaa toimia tuen tarpeisten lasten kanssa. Tarvittaessa ryhmässä toimii lisäksi avustavaa henkilökuntaa.
- Erityisopettajan antama opetus voi olla ryhmässä annettavaa pedagogista toimintaa yleisen tuen, tehostetun tuen ja erityisen tuen lapsille.
- Erityisopettajan antama konsultaatio voi kohdistua yksittäiseen lapseen, henkilöstöön tai koko lapsiryhmän pedagogiseen toimintaan ja suunnitteluun.
- Yksityinen varhaiskasvatus tarjoaa lapsille varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja palvelusetelisääntökirjassa sovitun mukaisesti.

6. Katsomuskasvatus ja vaihtoehtoinen pedagogiikka

- **Katsomuskasvatusta** toteutetaan kunnan varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti siten, että se tukee lasten yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja katsomuksellista moninaisuutta.
- Katsomuskasvatus varhaiskasvatuksessa tukee lapsen oman identiteetin ja ajattelun kehittymistä sekä ymmärrystä erilaisista katsomuksista. Katsomuskasvatusta toteutetaan arjen tilanteissa, keskusteluissa, juhlaperinteissä ja yhteisissä kokemuksissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.
- Toiminta perustuu avoimuuteen, kunnioitukseen ja yhdenvertaisuuteen, eikä toimintaan sisälly uskonnon harjoittamista. Katsomuskasvatus huomioi lasten ja perheiden moninaiset taustat sekä tukee lasten osallisuutta ja vuoropuhelua.
- **Vaihtoehtopedagogiikka** tarkoittaa varhaiskasvatuksessa tiettyihin pedagogisiin suuntauksiin (esim. Montessori, Steiner) pohjautuvaa toimintaa. Paimiossa ei tällä hetkellä toteuteta vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvaa varhaiskasvatusta.

7. Arviointi ja kehittäminen eri tasoilla

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä tarkentavan paikallisen suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan Paimiossa osana arjen pedagogista toimintaa. Arviointi toteutuu suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen kokonaisuutena tiimeissä ja yksiköissä pedagogisen dokumentoinnin ja yhteisen reflektion kautta sekä muun muassa opettajien pedagogisissa palaverissa.
- Arviointia ohjaa **arvioinnin vuosikello**, joka jäsentää arvioinnin ajankohtia, painopisteitä ja vastuita ja varmistaa arvioinnin systemaattisuuden ja jatkuvuuden.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu arviointiin ja kehittämiseen monipuolisesti työryhmytyöskentelyn, tiimiarviointin, kehityskeskustelujen, henkilöstön tyytyväisyyskyselyiden sekä yhteisten kehittämispäivien kautta. Saatua arviointitietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä ja pedagogisten ratkaisujen suuntaamisessa.
- Lasten mielipiteitä ja kokemuksia selvitetään lapsille sopivilla ja osallistavilla menetelmillä. Toiminnan arvioinnissa hyödynnetään muun muassa kuvatuettua toiminnan arviointia, jonka avulla lasten näkemykset tehdään näkyviksi ja ne huomioidaan varhaiskasvatuksen arvioinnissa ja kehittämisessä.
- Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen säännöllisten kyselyiden sekä arjen vuorovaikutuksen kautta. Huoltajia tiedotetaan arvioinnin keskeisistä tuloksista **yksikkökohtaisesti** suoraan viestittämällä Daisyn kautta.
- Kyselyiden tuloksia käsitellään varhaiskasvatuksen johtoryhmässä, laatutyöryhmässä sekä yksikön henkilöstön kanssa.
- Kyselyistä saatua tietoa hyödynnetään toiminnan laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arviointituloksia käsitellään eri tasoilla varhaiskasvatuksen johtamisessa, jolloin tunnistetaan toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet sekä suunnataan kehittämistoimenpiteitä niiden pohjalta.

7.1 Arvioinnin vuosikello

